

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisen talouden hoitamisesta ja talouspolitiikan arviointineuvostosta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisen talouden hoitamisesta ja talouspolitiikan arviointineuvostosta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 167/2025 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Valtiovarainvaliokunta (VaVM 26/2025 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa talouspolitiikan arviointineuvoston riippumattomuuden toteutumista ja arvioi tarvetta tehtävän uudelleenjärjestelylle viimeistään sen jälkeen, kun on tehty talouspoliittisesta arviointineuvostosta annetun lain 9 §:n mukainen ensimmäinen ulkoinen arviointi.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

julkisen talouden hoitamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Julkisen taloudenhoiton pitkän aikavälin tavoite

Julkisen taloudenhoiton tavoitteena on, että julkisyhteisöjen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on enintään 60 prosenttia ja pitkällä aikavälillä enintään 40 prosenttia. Julkisen talouden hoitamisen on edistettävä tavoitetta.

Eduskunnan vastaus EV 187/2025 vp

2 §

EU-lainsäädäntöön perustuva keskipitkän aikavälin suunnitelma

Valtioneuvosto laatii talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263 mukaisen keskipitkän aikavälin suunnitelman viipymättä nimittämisensä jälkeen. Luonnos keskipitkän aikavälin suunnitelmaksi sisällytetään hallitusohjelmaan.

3 §

Julkisen talouden hoitoa ohjaavien tavoitteiden asettaminen

Julkisen talouden hoitoa ohjataan valtioneuvoston asettamilla valtion- ja paikallishallinnon yhteenlaskettua nimellistä rahoitusasemaa koskevilla tavoitteilla. Vaalikauden neljän vuoden tavoite asetetaan vaalikauden alussa vaalikauden viimeiselle vuodelle. Ylivaalikautinen kahdeksan vuoden tavoite asetetaan vaalikauden puoliväliin mennessä keskimääräisenä rahoitusasemana tulevalle kahdeksan vuoden ajanjaksolle.

Valtioneuvoston on:

1) asetettava rahoitusasematavoitteet siten, että ne edistävät Euroopan unionin toiminnasta tehtyihin sopimuksiin liitettyssä pöytäkirjassa 12 mainittujen alijäämää ja velkaa koskevien viitearvojen noudattamista;

2) asetettava rahoitusasematavoitteet siten, että ne täyttävät vähintään 2 §:ssä mainitun suunnitelman mukaiset sitoumukset;

3) asetettava vaalikauden rahoitusasematavoite siten, että se edistää ylivaalikautisen rahoitusasematavoitteen saavuttamista; ja

4) asetettava ylivaalikautinen rahoitusasematavoite, ellei 1 tai 2 kohdassa edellytetä tätä vaatimaman rahoitusasematavoitteen asettamista, siten, että julkisyhteisöjen velan suhteessa bruttokansantuotteeseen arvioidaan laskevan kahdeksan seuraavaa kalenterivuotta kattavan tarkastelujakson aikana kohti 1 §:ssä mainittua julkisen talouden pitkän aikavälin tavoitetta keskimäärin vähintään 0,75 prosenttiyksikköä vuosittain tai pysyvän tavoitetta pienempänä.

Valtioneuvosto asettaa vaalikauden alussa parlamentaarisen työryhmän valmistelemaan samalla vaalikaudella asetettavaa ylivaalikautista tavoitetta ja seuraavalla vaalikaudella asetettavaa vaalikauden tavoitetta.

Tämän pykälän 2 momentin 3 ja 4 kohdassa säädetyistä ehdoista voidaan poiketa väliaikaisesti poikkeuksellisissa kriisitilanteissa, joihin valtioneuvosto ei voi vaikuttaa ja joilla on merkittävä vaikutus julkiseen talouteen, edellyttäen, että poikkeaminen ei vaaranna julkisen talouden kestävyttä pitkällä aikavälillä. Jäljempänä 7 §:ssä tarkoitettu finanssipolitiikan valvoja tekee arvion poikkeamiselle esitetyistä perusteluista, poikkeamisen kestosta ja suuruudesta sekä tämän vaikutuksesta julkisen talouden kestävyYTEEN.

Eduskunnan vastaus EV 187/2025 vp

4 §

Julkisen talouden suunnitelma ja valtion talousarvio

Valtioneuvosto laatii julkisen talouden suunnitelman vaalikaudeksi viipymättä 2 §:ssä mainitun suunnitelman laatimisen jälkeen. Suunnitelman tulee sisältää 3 §:ssä tarkoitettu vaalikauden rahoitusasemataavoite sekä toimenpiteet sen saavuttamiseksi. Valtioneuvosto tarkistaa julkisen talouden suunnitelman vuosittain seuraavaksi neljäksi vuodeksi.

Edellä 3 §:ssä tarkoitettu ylivaalikautinen tavoite asetetaan vaalikauden puolivälissä laadittavassa julkisen talouden suunnitelman tarkistuksessa.

Vaalikauden rahoitusasemataavoite ja julkisen talouden suunnitelma otetaan huomioon valtion talousarvion valmistelussa.

5 §

Valtioneuvoston arvio julkisen talouden hoitoa vaalikaudella ohjaavan tavoitteen saavuttamisesta

Valtioneuvosto laatii kokonaisarvion 3 §:n nojalla asettamansa vaalikauden rahoitusasemataavoitteen saavuttamisesta vähintään julkisen talouden suunnitelman vuosittaisen tarkistuksen ja valtion talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

Valtioneuvosto ryhtyy tarpeellisiksi katsomiinsa julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä korjaaviin toimenpiteisiin, jos kokonaisarvion mukaan vaalikauden rahoitusasemataavoitetta tulitaisiin rikkomaan tai koko julkisen talouden kuluva tai seuraava vuosi arvioitu nimellinen rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on heikompi kuin -2,5 prosenttia taikka jos Euroopan unionin komissio tai neuvosto on jäsenvaltioiden talouspolitiikkojen monenvälisen valvonnan yhteydessä arvioinut olevan olemassa riski, että Suomi poikkeaa neuvoston Suomelle 2 §:ssä tarkoitetun asetuksen nojalla hyväksymästä nettomenopolusta.

6 §

Korjausmekanismi

Jäljempänä 7 §:ssä tarkoitettu finanssipolitiikan valvoja laatii ja julkistaa säännöllisesti kokonaisarvion julkista taloutta vaalikaudella ohjaavan rahoitusasemataavoitteen saavuttamisesta. Arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti, onko valtioneuvosto tehnyt julkisen talouden suunnitelmassa yksilöidyt tai niitä julkistaloudelliselta vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ja onko koko julkisen talouden kuluva tai seuraava vuosi arvioitu nimellinen rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen heikompi kuin -2,5 prosenttia. Jos finanssipolitiikan valvoja katsoo laatimansa kokonaisarvion perusteella, että rahoitusasemataavoitetta ei saavuteta eikä tavoitteesta poikkeamiseen ole hyväksyttäviä perusteita, valvoja esittää valtioneuvostolle arvion tarvittavien korjaavien toimenpiteiden mittaluokasta ja aikataulusta.

Jos valtioneuvosto ei ryhdy finanssipolitiikan valvojan 1 momentin nojalla esittämiin toimenpiteisiin, valtioneuvoston tulee julkisesti perustella menettelynsä kahden kuukauden kuluessa finanssipolitiikan valvojan arvion antamisesta.

Eduskunnan vastaus EV 187/2025 vp

Jos Euroopan unionin neuvosto on tehnyt Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklan 6 kohdan mukaisen Suomea koskevan päätöksen liiallisesta alijäämästä, valtioneuvoston tulee ryhtyä artiklan 7 kohdan nojalla Suomelle annettujen suositusten mukaisiin tai niitä julkistaloudellisilta vaikutuksiltaan vastaaviin toimenpiteisiin suositusten mukaisessa määräajassa sekä antaa asiasta eduskunnalle selonteko. Selonteon tulee sisältää selostus tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä.

Jos Euroopan unionin neuvosto on tehnyt Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklan 9 kohdan mukaisen Suomea koskevan päätöksen tai ryhtynyt artiklan 11 kohdan mukaisiin toimenpiteisiin, valtioneuvoston tulee antaa tiedonanto tarvittavista lisätoimista.

7 §

Valvonta ja toimenpiteet valvontakannanottojen johdosta

Tämän lain noudattamista valvoo talouspolitiikan arviointineuvosto. Talouspolitiikan arviointineuvostosta säädetään siitä annetussa laissa (/).

Jos valtioneuvosto ei ryhdy talouspolitiikan arviointineuvoston siitä annetun lain 1 §:n 2 momentin 1, 3, 4 tai 6 kohtien nojalla esittämiin toimenpiteisiin, valtioneuvoston tulee julkisesti perustella menettelynsä kahden kuukauden kuluessa finanssipolitiikan valvojan arvion antamisesta.

8 §

Valtiovarainministeriön ennustetoiminta

Valtiovarainministeriössä ennustetoiminnasta vastaavan osaston päällikkö ratkaisee itsenäisesti esittelystä asiat, jotka koskevat valtion talousarvioesityksen ja julkisen talouden suunnittelun perustana olevia makrotalouden kehitystä koskevia ennusteita.

9 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää valtioneuvoston tekemässä julkisen talouden monivuotisessa suunnittelussa käytettävien julkisen talouden ja sen alasektoreiden tuloja, menoja, alijäämää, velkaa ja muita vastaavia seikkoja koskevien finanssipoliittisten tavoitteiden asettamisesta, tavoitteiden asettamisesta ja niiden saavuttamisen arvioinnissa käytettävistä ennuste-, tilasto- ja muista tiedoista sekä tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellisten valtioneuvoston toimenpiteiden suunnittelusta.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 3 §:n 2 momentin 3 kohta, 5 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan valtioneuvosto ryhtyy tarpeellisiksi katsomiinsa julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä korjaaviin toimenpiteisiin, jos koko julkisen talouden kuluvalle tai tu-

Eduskunnan vastaus EV 187/2025 vp

levalle vuodelle arvioitu nimellinen rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on heikompi kuin -2,5 prosenttia, ja 6 §:n 2 momentin toisen virkkeen säännös, jonka mukaan finanssipolitiikan valvoja ottaa arvioinnissaan huomioon erityisesti, onko koko julkisen talouden kuluvalle tai tulevalle vuodelle arvioitu nimellinen rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen heikompi kuin -2,5 prosenttia, tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2031. Lain 3 §:n 2 momentin 4 kohta tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2033.

Lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu ylivaalikautinen tavoite asetetaan ensimmäisen kerran vaa-likauden 2027 ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2027—2033.

Laki

talouspolitiikan arviointineuvostosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Asema ja tehtävät

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen yhteydessä on riippumaton talouspolitiikan arviointineuvosto. Arviointineuvosto suorittaa tehtävänsä itsenäisesti eikä ota vastaan ohjausta ulkopuo-
lisilta.

Arviointineuvoston tehtävänä on:

1) valvoa julkisen talouden hoitamisesta annetun lain (/) 3—5 §:n noudattamista sekä laa-
tia mainitun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettut arviot;

2) arvioida talouspolitiikalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä talouspolitiikan vaiku-
tuksia erityisesti taloudellisen kasvun ja vakauden, työllisyyden ja julkisen talouden pitkän ajan
kestävyyden kannalta;

3) arvioida julkisen talouden ohjausmenettelyiden yhtenäisyyttä, johdonmukaisuutta ja vaikut-
tavuutta;

4) laatia:

a) talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden
valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta annetun Euroopan par-
lamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263 11 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdas-
sa ja 15 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu lausunto artiklakohdissa maini-
tusta ajankohdasta lukien; ja

b) valtiovarainministeriön pyynnöstä edellä mainitun asetuksen 23 artiklassa tarkoitettu ar-
viointi ja analyysi sekä liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamises-
ta ja selkeyttämisestä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1467/97 3 artiklan 5 kohdan mukai-
nen ei-sitova erillinen selvitys;

5) osallistua pyynnöstä eduskunnan ja sen valiokuntien järjestämiin kuulemisiin ja keskuste-
luihin; ja

Eduskunnan vastaus EV 187/2025 vp

6) vahvistaa valtiovarainministeriön ennustetoiminnasta vastaavalla osastolla laaditut valtion talousarvioesityksen ja julkisen talouden suunnittelun perustana olevat makrotalouden ennusteet.

Arviointineuvosto antaa eduskunnalle vuosittain helmikuun loppuun mennessä kertomuksen, joka sisältää 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut arviointineuvoston valvontakannanotot ja arviot. Lisäksi arviointineuvosto voi antaa eduskunnalle tarvittaessa erilliskertomuksia.

2 §

Kokoonpano

Arviointineuvostoon kuuluvat puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä. Puheenjohtajan ja jäsenien tulee edustaa taloustieteen eri alojen korkeatasoista tieteellistä tai merkittävää talouspolitiikan asiantuntemusta.

3 §

Asettaminen ja toimikausi

Valtioneuvosto määrää arviointineuvoston puheenjohtajan ja jäsenet valtiovarainministeriön esityksestä neljän vuoden toimikaudeksi. Valtiovarainministeriö pyytää yliopistojen taloustieteellisiltä yksiköiltä yhteisen ehdotuksen arviointineuvoston puheenjohtajaksi ja jäseniksi. Valtiovarainministeriö voi poiketa yliopistojen ehdotuksesta ainoastaan painavista ja perustelluista syistä. Arviointineuvosto nimeää keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Arviointineuvoston puheenjohtajaksi tai jäseneksi määrätty henkilö voi toimia neuvostossa yhtäjaksoisesti enintään kahdeksan vuotta.

4 §

Arviointineuvoston toiminta

Arviointineuvosto kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta.

Arviointineuvosto on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään kaksi jäsentä.

Asia ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Talouspolitiikan arviointineuvosto voi päättää ja muutoin käsitellä sille kuuluvia asioita osittain tai kokonaan sähköisessä toimintaympäristössä järjestetyssä kokouksessa. Sähköisessä kokouksessa arviointineuvoston on huolehdittava tietoturvallisuudesta ja siitä, etteivät salassa pidettävät tiedot ole ulkopuolisten saatavissa.

Sähköisen kokouksen edellytyksenä on, että kokouksen puheenjohtaja ja sihteeri voivat luotettavasti todentaa kokoukseen osallistuvat ja että kokoukseen osallistuva voi seurata kokouksen kulkua ja osallistua asioiden käsittelyyn.

Eduskunnan vastaus EV 187/2025 vp

5 §

Sihteeristö

Arviointineuvostolla on asioiden valmistelua ja toimeenpanoa varten pääsihteerin johtama sihteeristö, joka on virkasuhteessa Valtion taloudelliseen tutkimuskeskukseen. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus nimittää pääsihteerin ja muut sihteeristöön kuuluvat virkamiehet arviointineuvoston esityksestä.

Pääsihteerin ja sihteeristöön kuuluvan muun virkamiehen kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys.

6 §

Työjärjestys

Arviointineuvoston tehtävistä ja toimivallasta sekä asioiden käsittelystä määrätään tarkemmin neuvoston hyväksymässä työjärjestyksessä.

7 §

Tiedonsaantioikeus

Arviointineuvostolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada valtion virastoilta ja laitoksilta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät salassa pidettävät asiakirjat lukuun ottamatta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) tai sen nojalla annettujen säännösten nojalla turvallisuusluokiteltavia asiakirjoja tai tietoja.

8 §

Palkkiot ja korvaukset

Arviointineuvoston jäsenillä sekä arviointineuvoston kuulemalla asiantuntijalla on oikeus kohtuulliseen palkkioon. Palkkioiden perusteet vahvistaa valtiovarainministeriö.

Matkoista aiheutuvat kustannukset korvataan matkakustannusten korvaamisesta tehdyn valtion virka- ja työehtosopimuksen mukaisesti.

9 §

Ulkoinen arviointi

Valtiovarainministeriö tilaa vähintään viiden vuoden välein arviointineuvoston toimintaa koskevan riippumattoman ulkoisen arvioinnin.

Eduskunnan vastaus EV 187/2025 vp

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 1 §:n 2 momentin 4 kohdan a alakohdasta tulee voimaan kuitenkin vasta 1 päivänä toukokuuta 2032. Ennen säännöksen voimaantuloa arviointineuvosto voi laatia omasta aloitteestaan tai valtiovarainministeriön pyynnöstä 1 §:n 2 momentin 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja lausuntoja.

Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu talouspolitiikan arviointineuvosto toimii tämän lain mukaisena talouspolitiikan arviointineuvostona toimikautensa loppuun saakka. Tämän jälkeen arviointineuvosto asetetaan yhden kerran siten, että puheenjohtajan ja yhden jäsenen toimikaudeksi määrätään viisi vuotta. Tämän jälkeen puheenjohtaja ja kyseinen jäsen määrätään neljän vuoden toimikaudeksi 3 §:n 1 momentin mukaisesti.

Tämän lain 1 §:n 3 momentin säännöstä vuosittain eduskunnalle annettavasta kertomuksesta sovelletaan ensimmäisen kerran arviointineuvoston vuonna 2027 antamaan kertomukseen.

Laki

valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 1 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 870/2012, seuraavasti:

1 §

Asema ja tehtävät

Tarkastusviraston tehtävänä on laatia jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista annetun neuvoston direktiivin 2011/85/EU 4 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua finanssipolitiikan vuosittaisessa ja monivuotisessa suunnittelussa käytettyjä makrotalouden ja julkisen talouden ennusteita koskevat jälkiarviointit ja julkistettava ne.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista annettu laki (869/2012).

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 19.12.2025

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri